

ЖУРНАЛИ НАН УКРАЇНИ і SCOPUS: актуальні питання

14 квітня 2009 року у приміщенні Міністерства освіти і науки України відбувся семінар "Електронні продукти для науки і освіти: повнотекстова база даних ScienceDirect та реферативна база даних Scopus". Участь у семінарі взяли заступник Міністра освіти і науки України М.В. Стріха, регіональний представник компанії Elsevier Ендре Беке, директор асоціації "Інформаціо-Консорціум" О.В. Васильєв, представники наукових і освітніх установ та редакцій наукових періодичних видань. Відкрив семінар М.В. Стріха, який привітав учасників із початком роботи і наголосив на тому, що зустріч присвячена двом наріжним питанням – отримання доступу до світового інформаційного простору шляхом користування наукометричними базами даних і популяризації українських наукових видань за кордоном, тобто двом основним аспектам інтеграції українських науковців до світової наукової спільноти. Директор асоціації "Інформаціо-Консорціум" О.В. Васильєв та регіональний представник компанії Elsevier Ендре Беке представили учасникам семінару чотири презентації, які стосуються діяльності компанії і особливостей функціонування запропонованих нею баз даних безкоштовного і передплатного користування.

Із цими презентаціями можна ознайомитись на сайті асоціації "Інформаціо-Консорціум": <http://www.informatio.org.ua>. Зокрема, було повідомлено, що серед 25048 назв видань, представлених у наукометричній базі Scopus, присутні 41 назва українських видань, тобто 0,16 % (без врахування видань, що перевидає компанія Springer і які позиціонуються нею як власні видання, а не українські). З 41 видання активних, тобто таких, що постійно поновлюють свою інформацію, лише 18.

Однак, маючи у Scopus 65566 документів, Україна за загальним індексом цитованості цих робіт посідає 33 місце з майже 270 країн. Це доволі непоганий показник, але істотно вплинути на нього могли б вирішення двох питань – зведення результатів визначення всіх показників цитованості по кожному з українських видань, адже розбіжності виникають, якщо видання змінює назву або латинську транслітерацію цієї назви, та збільшення загального масиву українських видань. Принагідно зазначимо, що, за спостереженням Scopus, 60–80 % українських статей не цитуються взагалі. Найкращий серед українських видань показник має журнал "Experimental Oncology" (засновники – Національна академія наук України та Інститут експериментальної патології, онкології та радіобіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України), зі статей якого не цитуються взагалі лише близько 20 %.

Окрім періодичних видань Scopus проводить аналіз 310 книжкових серій, 240 матеріалів міжнародних конференцій, головна умова – щоб видання виходило не рідше, ніж один раз на рік.

Цікавими для науковців, безумовно, є рубрики "архів" (наприклад, журналів "Science" з 1880 р. та "Nature" з 1869 р.) та "у друзі" (яка показує подані до друку у журнали Elsevier статті).

З червня цього року у реферативній базі Scopus відкриється новий сегмент – Art & Humanities.

Крім того, були представлені безкоштовні продукти, що розроблені і працюють на базі Scopus: www.sciencedirect.com та www.scirus.com і їх можливості для здійснення пошуку та доступу до різних видів друкованої продукції.

Для внесення у базу Scopus формально обов'язковим є дотримання усього лише двох вимог: підтримка постійної активності видання, тобто постійне надання до наукометричної бази нових матеріалів відповідно до виходу чергових чисел, і наявність англomовних розгорнутих резюме до кожної статті (не описових, традиційних для нас, а з прикладами конкретних результатів досліджень, що висвітлюються у даній публікації). Викладання повнотекстових версій не обов'язково, за бажанням видавців наводяться посилання на їхні сайти.

Зважаючи на значну зацікавленість академічних періодичних видань, Науково-видавнича рада НАН України домовилась з фахівцями з "Інформаціо-Консорціум" про попередню експертизу заявок, що їх слід подавати на включення періодичного видання до наукометричної бази Scopus, а також про оптимізацію процедури розгляду таких заявок від НАН України за умови колективного подання – з представником компанії Elsevier.

На основі форми заявки Scopus групою науково-методичного забезпечення видавничої діяльності НАН України спільно з Центром практичної інформатики НАН України було розроблено відповідні англо- та україномовна електронні форми на веб-сторінці Науково-видавничої ради НАН України. Ці форми було запропоновано заповнити періодичним виданням НАН України, зацікавленим у поданні матеріалів до Scopus, одержані заявки направлено на попередню експертизу.

Проведений асоціацією "Інформаціо-Консорціум" аналіз поданих матеріалів, надісланих періодичними виданнями НАН України, дозволив виділити кілька основних проблем, що формально перешкоджають періодичним виданням НАН України потрапити до Scopus. Оскільки групи експертів Scopus, розглядаючи питання щодо включення до наукометричної бази конкретного видання, працюють з його доступним електронним варіантом, до основних недоліків належать такі:

1. Відсутність власної сторінки видання в Інтернеті – найчастіше періодичне видання розміщене на веб-сторінці установи, що його видає, а це ускладнює пошук видання;

2. Відсутність англomовного інтерфейсу веб-сторінки – іноземні користувачі не мають можливості нею користуватись, зокрема, здійснювати пошук;

3. Складна схема розміщення інформації на веб-сторінці, відсутність англomовних рефератів і правильно оформлених реферативно-бібліографічних описів статей англійською мовою;

4. Відсутність переліку членів редакційної колегії: рівень журналу іноземні експерти оцінюють, зокрема, і за складом редколегії, цитованістю робіт науковців, що входять до її складу;

5. Відсутність англomовного архіву реферативно-бібліографічних описів статей за номерами (наявність хронологічної ретроспекції).

Науково-видавнича рада НАН України планує і надалі опрацьовувати питання щодо входження періодичних видань Академії до міжнародних наукометричних баз і надавати редакціям консультативну допомогу з цього питання.

Редакційна колегія